

130 DE ANI DE LA UNIREA MOLDOVEI CU MUNTENIA

Documente

„Un rol important în întreaga dezvoltare a poporului nostru l-au avut înlăptuirea Unirii Principatelor — Țara Românească și Moldova — în 1859, sub conducerea lui Cuza și formarea statului român, care a constituit nucleul statului național unitar”.

NICOLAE CEAUȘESCU

24 ianuarie 1859 s-a înscris în istoria patriei ca o zi remarcabilă în care s-au pus temelile statului modern român, s-au deschis perspectivele luminoase ale luptei poporului pentru cucerirea independenței, pentru realizarea înaltului ideal al făuririi statului național român unitar. Actul de la 24 ianuarie a fost rezultatul unor cerințe legitime, obiective ale dezvoltării sociale, al unui proces istoric îndelungat care-și are începuturile în depărtatele vremuri ale istoriei poporului român. Datoric și năzuință ce trăia vie în sufletul neamului, cerută de judecata istoriei, de istoria însăși a poporului român, unirea a fost dintotdeauna o constantă și un țel al său. Ca și celelalte acte definitorii ale istoriei noastre naționale, Unirea din 1859 s-a înlăptuit ca expresie a voinței poporului român, constituind pentru popoarele din Europa, mai ales pentru cele din sud-estul continentului, o dovadă convingătoare a aplicării în viață a principiului dreptului la autodeterminare, al unirii pe baze plebiscitare a două teritorii aparținând unuia și aceluiași popor. A fost hotărârea voinței naționale, pe care poporul român a aplicat-o pe cale pașnică, prin utilizarea tuturor posibilităților contextului istorico-diplomatic european.

Concentrându-și eforturile în jurul lucrărilor celor două adunări electivă, masele populare au dovedit, încă o dată, curajul și înțelepciunea, capacitatea lor de a influența și de a determina evenimentele. Astfel, la 5 ianuarie 1859, Adunarea electivă de la Iași a proclamat în unanimitate, ca domn al Moldovei pe colonelul Alexandru Ioan Cuza, unul dintre fruntașii revoluției de la 1848. Din voința și sub presiunea maselor populare la București în zilele de 22—24 ianuarie 1859 Adunarea electivă a Munteniei a ales, la 24 ianuarie, ca domn tot pe colonelul Alexandru Ioan Cuza.

Hotărârea dublei alegeri în persoana lui Alexandru Ioan Cuza constituia expresia elocventă a aspirației maselor populare sintetizată de Mihail Kogălniceanu în expunerea de motive la rezoluția Divanului Ad-hoc din Moldova: „Dorința cea mai mare, cea mai generală, aceea hotărâtă de toate generațiile trecute, aceea care este sufletul generației actuale, aceea care împlinită va face fericirea generațiilor viitoare, este Unirea Principatelor într-un singur stat, o unire care este firească, legiuită și neapărată, pentru că în Moldova și în Valahia sîntem același popor, identic ca nici unul altul, pentru că avem același început, același nume, aceeași limbă, aceeași religie, aceeași istorie, aceeași civilizație, aceleași instituții, aceleași legi și obiceiuri, aceleași temeuri și aceleași speranțe, aceleași trebuințe de îndestulare, aceleași hotare de păzit, aceleași dureri în trecut, aceleași viitor de asigurat și, în sfîrșit, aceeași misie de împlinit”.

Unirea în cugete și în simțiri a fost cea mai prețioasă moștenire lăsată posterității de revoluția de la 1848. Totodată, ea a îmbogățit experiența politică, aducînd pe prim plan unitatea politică și formarea statului național modern, precum și problemele de ordin social. Ea s-a înlăptuit în împrejurări istorice de ordin intern și extern care au făcut ca să-și dovedească permanența și actualitatea. Țările române devin în contextul politic european centru de gravitație, în problema unirii lor fiind angajate majoritatea statelor. De aceea, aceste țări, printr-un complex de legături și interese au fost obligate să-și precizeze poziția. Europa era divizată în partizani și adversari ai unirii. Dar unirea este explicată și motivată în strînsă legătură cu necesitățile stringente ale societății românești, care impuneau transformarea, motivarea, eliberarea acesteia de feudalism și organizarea ei în conformitate cu cerințele moderne ale progresului istoric.

Unirea din 1859 a pus bazele statului național român modern, a permis angajarea țării pe drumul progresului și civilizației. Al. I. Cuza, „domnul Unirii” și al „reformelor” în cei șapte ani de cirmuire a statului a înfăptuit o operă remarcabilă pe calea procesului de modernizare a statului și de înlăturare a relațiilor feudale din sectoarele unde se mai mențineau. Secularizarea averilor mănăstirești, reforma agrară din 1864, introducerea învățământului obligatoriu, înființarea Universității din Iași și București și alte reforme structurale au constituit fundamentul României moderne.

În perspectiva istoriei Unirea din 1859 apare ca eveniment determinant pentru întreaga evoluție ulterioară a țării. A creat noi posibilități de afirmare și acțiune ale statului român în relațiile internaționale, a înlesnit cucerirea independenței depline de stat în 1877. Evenimentele din 1859 și 1877 au fost pilonii puterii pe care s-au făcut în 1918, temeliele statului național unitar român, ca rezultat al voinței și acțiunii întregului popor român, care a marcat triumful unui ideal pentru care au luptat și s-au jertfit numeroase generații de înaintași.

Evocând evenimentele petrecute cu 130 de ani în urmă, dăm publicității un grupaj de documente păstrate de Arhivele Statului, referitoare la evenimentul aniversat. Informațiile variate pe care le cuprind completează tematica cunoscută și permit aprofundarea unor aspecte ale înfăptuirii Unirii. Documentele interne reprezintă în majoritatea lor corespondența purtată între reprezentanții mișcării unioniste, Christian Tell, Nicolae Pleșoianu, A. G. Golescu, referitoare desigur, la activitatea în favoarea Unirii organizată în Moldova, pregătirea și desfășurarea alegerilor de deputați pentru adunările Ad-hoc și pentru Adunările electivă. Se degajă atmosfera de înalt patriotism și efervescență revoluționară, caracteristică acestor momente, care domnea în rindul maselor populare, dornice și hotărâte să implinească idealul multiseclar al Unirii. În același timp, documentele externe pun în evidență eforturile conjugate pe plan intern și extern ale românilor, în ampla lor acțiune pentru Unire, pentru recunoașterea ei și poziția adoptată de o serie de state față de voința de unire a românilor (Austria, Franța, Rusia, Turcia). Sint exprimate de reprezentanții diplomați tendințele, atitudinile și acțiunile statelor pe care le reprezentau, pro sau contra unirii. Ele atestă o dată în plus că actul Unirii a fost înfăptuit prin voința unanimă a poporului român și impus tuturor statelor europene, indiferent de poziția adoptată de acestea, ca o realizare firească și o încununare a luptelor purtate de generații de înaintași pentru libertate și nealiniere.

Documentele pe care le publicăm au fost depistate, transcrise și traduse de: Varvara Aioanei, Teodor Bucur, Ileana Chirtu, Eugenia Ciocan, Valentina Costiuc, Rodica Mușetoiu, Emilia Poștăriță.

1

1853 august 7. Scrisoarea adresată de Nicolae Pleșoianu lui Christian Tell referitoare la activitatea unionistă și propunerea ungarilor cu privire la formarea unei confederații danubiene.

7 august 1853, 5 rue des beaux arts

<Am răspuns la 25 august>

Scumpe și slăbabile amice,

Tăcerea d-tale cu curierul trecut mă făcuse să-mi bănuiesc că poate să fi plecat la Stambul. Primirea scrisorii d-tale cu curierul acesta m-a încredințat că sînteți pe loc și sănătoși. Îți poți inchipui cât trebuie să fiu de vesel cînd îmi scrii că ești „român verde”. Asemenea îmi pare bine și de d-na Tell și de copiii d-tale.

Ai bunălatăca a spune d-nei că o doreș și o stimez mult. Doreș și pe copii. Deopotrivă vă doreș și Eliza și vă îmbrățișează prin aceasta. Mereu vorbim de d-voastră.

Acum să-ți răspund pe rînd la scrisoarea d-tale : 1. Complimente pline de mulțumire din partea C. Zinchii și d-nei Bolliac, atît d-tale cit și d-nei Eliza, cînd primește scrisoarea d-tale nu mai poate de bucurie : 2. De nu va fi rezel nu știu, desigur cînd vom veni aici, fiindcă pricina pentru care voiam să plec de aici s-a desființat. Eliza, de acum a primit toate ideile și cugetările mele ; prin urmare nu mă mai tem de a fi alături eu. După asta nu e alt decît dorința însemnată de a vă vedea : 3. În scrisoarea d-tale la propoș de Cezar îmi zici : „fapla aceasta este de fanariot”. Nu știu ce fapla se înțelege că eu ți-am scris ceva din parte-i după zisa sa, dar am uitat, aș voi să știu. El și alaltăieri iară m-a întrebant „care să fie pricina de Tell nu pomenește o vorbă de mine, la toți scrie complimente, numai mie nu”. Eu nu i-am zis nimic. El a văzut portreturile noastre care le-am scos ca să vi le trimitem și zice : „aș voi să-i trimit și p-al meu dar mă tem să nu-l arunce”. Știu și eu, nu cred și el atît a așteptat și pe loc îmi dă pe al lui ca să ți-l trimit împreună cu ale noastre, pe care o să ți le trimit cu tata, care îți trimite complimente.

De capelă se lasă că nu sint bani. Nici te-am îndemnat, nici te indemn a-i scrie complimente, fiindcă mai mult ai cuvint decit nu, dacă nu de tot.

4. Nu mă îndoiam că o să-ți pară bine de urmarea-mi în pricina Brătianului pentru care am făcut tot ce am putut pe lângă ambasador, unde am mers într-o zi și cu d-na Rosetti dar n-am putut isbuti fiindcă a fost compromis mult în lucrările Franței, așa zic.

5. Ți-am scris pricina, întâi acelei hirtii, cum și mulțumirea mea fiindcă nu voi ști sigur, cu oamenii ne-am declarat în contra urmărilor lor din București. Rosetti, pe de o parte îmi dă să înțeleg că primise să facă parte în bani, totul lui, era à propos de niște bani, țidule naționale ce zice că le are comiletul. Îmi zice: „asemenea hirtii ca să le vezi și să le ai trebuie să plătești și să fii din oamenii lor”; nu voi, zic eu, „ba nu vrei, ba nu poți” de aș fi voit aș fi fost de mult fiindcă m-ați rugat voi, cum zice el N.G.". Zic eu. Or, N. G. nu știe nimic, de li-ar fi zis Șt. altă treabă. Șt. era de față, apoi dacă își e destul un om, fi spui că Șt. mi-a zis. Șt. zice da. Astea ți le spusei în paranteză.

Ungurii au propus prin Br. de la Londra următoarele. Și la adunările lor d-aici am fost și eu. S-a hotărît să li se răspundă că în loc de confederație primesc aliați, și d-acum toți românii au un stat asigurat pentru hotarele naturale va rămînea pe urmă.

6. Nu mă mir de tăcerea turcilor : 1 -iu fiindcă sint leneși, și al 2-lea că se comandă de Cuning.

Cu toate astea nu știu de ce crezi că acum o să se infunde lucrurile și de va fi rezel, n-am încotro. Propunerile a patru puteri s-au trimis de duminică 31 iulie la Petersburg și în aceste propuneri art. 1-ii e a ieși din Principate, de nu e rezel. Cred că știi că a oprit pe d-nul Moldovei și poate și pe al Valahiei, de a mai trimite tributul la Poartă și a-l da lor. Că pe niște tineri care ar fi vorbit înlăuntru, i-ar fi înrolat și altele. În fine, și jurnalele și cabinetele văd intrarea rușilor de astăzi o intrare de . . .

7. Scrisoarea am trimis-o Brătianului.

8. Curie s-a dus în Spania. Vallian e aici. Jenat, a făcut acum o broșură cu cheltuiala noastră. Pentru chestia Orientului e bună, după părerea mea, au găsit-o bună și englezii. Mi se pare că ți-a trimis-o. Șt. Grădișteanu n-a venit la nuntă. S-a scuizat și l-am iertat.

9. Am scris trei scrisori lui Paleologu. Mi-a răspuns că peste puțin îmi va da banii. I-am scris acum încă una ca să văd, n-ar putea face să-ți trimit tot ce-mi ceri.

10. Altă dată te rog și eu să nu-ți mai ceri scuze, fiindcă seamănă nici cu d-ta, nici cu mine.

11. Șt. zicea fiindcă a plecat la băile din Sviteria unde a mai fost, că atunci va veni și el și frate-său acolo cînd va vedea că tureii vă chiamă. Iară că va răspunde la adresele d-voastră. Îți trimit amîndoi multe complimente.

12. Pentru rezel de moarte ursului te-am înțeles de mult.

13. Apoi, adevărat, că nici d-ta nici eu, astăzi, nu putem a desființa naționalitățile. Cu vremea, da. Pentru egalitatea armelor cred că ar fi puțință, fiindcă revoluționarii întemnițați văd că fără solidaritate nu pot face nimic.

14. Știam scene din Smirna și am aplaudat pe . . . . . de americani. Jurnalele vorbesc cu mult interes de țările noastre. Prin urmare, îmi vine să cred pînă acum că nu va veni bine europenilor să ne lase în gura ursului.

Adio, scumpe amice.

N. Pleșoianu

Propunerea ungarilor :

1. O confederație danubiană egală pentru toate naționalitățile, fără delimitații naturale, ci numai morale, adică: comuna, satul, orașul etc. va fi al naționalității aceleia care va fi locuitoare principală, limba, religia, administrația, alegerile etc. toate vor fi în folosul majorității locuitorilor și minoritățile vor vota ca și cum ar fi și ele din aceeași naționalitate cu majoritatea. Liberi vor fi cei din minoritate a se duce în alt loc unde elementul lor național va predomina.

2. Fiecare naționalitate are dieta ei în parte prin care se cirmuiește cum va voi și toate împreună au o dietă generală, dieta federației.

3. Unde va fi sediul dietei federative, care va fi limba acestei diete, atribuțiile guvernului federal și ale guvernelor particulare ale fiecărei naționalități, toate acestea ungarilor propun a se hotărî după biruință. Căci acum o asemenea hotărîre mai mult ar desparte decit uni.

Pentru acum în timpul acției să fie trei centre : Ungaria, centrul tuturor naționalităților ale anticului regat ungar ; Moldo-Valahia centrul viilor al întregului element român ; Croația, idem centru al elementului slav. Cu aceste trei centre respectate și unite tare, vor avea în timpul rezelului o putere egală cu aceea a adversarilor noștri. Cînd din contra, de vom

voi de la începutul mișcării să desfacem pentru a reface, altă administrația ei și finanțele și armia ne paralizăm, pierdem un timp prețios, ne compromitem cauza.
P.S. Astăzi la 8, după jurnale, nu o să fie rezel, acum rămâne să știm care sînt propozițiile puterilor.

Arh. St. București, fond Christian Tell, dosar 68, f. 1—4, orig.

2

1855 iunie 3, Viena. Scrisoarea lui I. Moisescu către Christian Tell și N. Pleșoianu în legătură cu acuzația ce i se aduce domnitorului Barbu Știrbei pentru susținerea tinerilor revoluționari de la 1848 și demersurile făcute pentru întoarcerea în țară a revoluționarilor emigrați.

Viena 3 iunie 1855

Fraților și amicilor Tell și Pleșoianu!

Sînt în fundul inimii mele cit de supărați o să fiți amîndoi pentru lunga mea tăcere, nu pentru cea după întoarcerea de la București, am fost trei săptămîni și bolnav și ocupat de nu-mi vedeam capul din lucru, ci pentru tăcerea după scrisoarea dv. din 18 aprilie pe care, lasă că a sosit cam tîrziu, am fost pus-o la o parte necitită, fiindcă aveam lucru mult în ziua aceea și voiam să o citească a doua zi. A doua zi nu o puteam afla niciăieri și nici în zilele următoare, ca pămîntul nu-mi puteam aduce aminte unde am pus-o. În deșert am răscolit toate hîrțile, n-am putut-o afla. Alaltăieri, cîutînd un pachet de scrisori din Moldova o găsi într-o scrisoare a lui aga Constantin Hurmuzaki. Cum dracu am băgat-o acolo nu-mi aduc aminte. Citînd-o vă spun în credință că am plîns de neceaz și de închipuirea durerilor ce veți fi suferit în nerăbdarea cu care veți fi așteptat răspunsul meu. Mi-am tras și două palme de neceaz. Însă cu toate acestea eu v-aș fi putut răspunde despre cele făcute și nefăcute în București, unde am plecat cu mult mai tîrziu decît credeai d-la domnule Naie, adică în 18 martie. Dar mă mir de unde știi că am plecat atunci, pentru că la purcederea d-tale era să plec mai curînd. Din București m-am întors în sîrbătorile paștilor. Cum zie, tot v-aș fi putut scrie dacă în București aș fi putut face ceva definitiv. Toemai cînd am ajuns eu în București s-a mai dat o piră lui Știrbei că s-a aruncat în brațele revoluționarilor, că a delăturat pe cea mai mare parte din boieri bine-merițați din posturi și pune în locul lor tot tineri compromiși în 1848. Pîra e însoțită de o listă de atari tineri. În capul căroia figurează Crețulescu, directorul Ministerului Intern. Auzi, acolo, Crețulescu revoluționar! Mi se pare că sînt în listă ca la 30 tineri, care au intrat în posturi. Această secătură s-a trimis încoace. De cite ori am dezbătut cu el în zilele acele cauza emigranților, a încheiat totdeauna cu această vorbă: „să adestăm, să vedem ce urmare va avea în Viena acea piră”. Mi-a tot cîntat că peste puțin li se va deschide calea în patrie, și dacă l-am apucat să-mi spună lămurit cînd va fi aceasta, mi-a spus că încă nu știe. În seara înainte de întoarcerea mea iar l-am apucat și iar n-am putut scoate mai mult din el, decît mi-a spus că numai cinci inși au se vor putea întoarce în patrie acum, pentru că nu-i suferă Austria, dar nu mi-a spus care. Știu însă că doi sînt Brătienii și al treilea Eliade, despre care se crede aici că el ar fi fost autorul manifestărilor ce se făcuseră în București în contra austrieilor la întoarcerea acestora, adică cu citeva zile mai înainte. Mi-a mai spus că în rangurile militare de la 1848 nu-i va putea lăsa în țară, pentru că strigă toată ofițeria în contra; asemenea mi-a spus că el a apucat pe Omer Pașa cu întrebarea: de ce Poarta nu ridică decretul de exilare? Și Omer Pașa i-a răspuns că asta e treabă politică la care numai Reșid poate răspunde. Eu i-am zis atunci că de ce nu-i scrie lui Reșid și mi-a răspuns că-i va scrie. Nu-mi vine a crede să-i fi scris. După ce nu putui lua de la el nici un răspuns definitiv, am cercetat aici despre pîra de care vă însemnai mai sus, și am aflat că o luară și aici de o secătură. Mă grăbii dar și-i scriși că acea piră nici a avut, nici va avea vreo urmare, și-l conjurai să-mi dea un răspuns definitiv ca să știu ce să scriu fraților. Mi-a răspuns la cite se lîn de cauza tinerilor, iar la punctul despre emigranți nici o vorbă pînă acum. Eu l-am solicitat din nou să ia lucrul îndeaproape considerare și prin înțelegere cu Reșid să decidă soarta exilaților. Adevărat că pe cînd eram în București îl credeam că în 3—4 luni se alege cu Principatele și va să zică putea zice: „peste puțin”. Acum însă soarta Principatelor nici în ani nu se va decide, necum în luni. Eu mai am să-i fac o picdică de cele românești de la . . . . . Încît se atînge de naționalitate și de vișurile lui în acest punct, fără nici o cruțare. Și atunci îl închin tatălui său. Dorința de a avea de la el un răspuns decisiv m-a ținut de nu v-am răspuns, că n-am avut ce. Dar palmele ce mi le-am dat însumi sînt pentru ce

n-am citit scrisoarea dvs. În minutul când am primit-o, căci atunci vă răspundeam curînd că avînd scrisoarea de la Reșid nu va pune nici o piedică. Pe cîți i-am recomandat, turcii pe toți i-a lăsat, i-a aplicat, le-a dat ranguri, deși pîngîndu-se ori strîmbînd din buze.

Ca să îi Nae mai sigur i-ați pașaportul fără nici un rang militar. Cu scrisoarea lui Reșid vei intra fără nici o îndoială; trimite-i-o de la Ruscuiuk. Mă veți întreba: ce am încheiat eu din toate vorbele lui despre părerea lui în privința emigranților? Răspund că afară de vorba „că crede și el că numai la emigranți e durere de patrie” n-am putut încheia nimic și am avut mare nevoie să-i scot din cap multe păreri false. Una nu i-am putut-o scoate, că adică emigranții l-au înegrit la turci și la englezi și că unii fac și acum cauză comună cu boierii din București în contra lui. Mi-a zis că despre aceasta are în mîna probe sigure. Dacă în punctul acesta nu sînt nicidecum mulțumit cu el, apoi în cele ce se atîng de soarta tinerilor ne-am unit întru toate. Cunoști principiile mele Nae, și fără îndoială că le cunoașteți amîndoi. Ei bine, pe temeiul acela și-a făcut operatul pe care să-l propună conferinței; s-a adăugat numai unul nou și altul s-a formulat din garanția comună cu alte vorbe, adică punctul unu s-a pus: „neutralitatea și inviolabilitatea teritoriului moldavo-român” iar punctul nou e acesta: „Întru domn și guvernul domnesc de o parte și între țară de altă parte să existe un corp legiuitor sub nume de senat, compus din elemente ca pe de o parte guvernul să aibă în el sprijinirea dreaptă, iar pe de altă să fie reprezentate toate clasele locuitorilor”.

Principiul organizării interne e: „egalitate înaintea legii și egală împărțire a drepturilor și sarcinilor publice după averea fiecăruia”.

Toate acestea sînt formulate în șase puncturi, adăugînd adecă pe cele ce le știți de mai înainte și modificînd punctul de garanție așa cum e pus acum sub nr. 1. A mai vorbi de garanția comună ca punct special nu mai e de lipsă, după ce acest principiu e adoptat acum de toate puterile. Despre toate puncturile am dezbătut prin grai și pe urmă eu lucrînd ziua și noaptea am făcut la fiecare cite un memoriu, dezvoltîndu-le și motivîndu-le. Acestea sînt numai Aide-memoires pentru el, din care el și-a făcut apoi operatul. Că n-a trimis încă pe nimine pînă acum, bine a făcut, că numai ar tăia cîlinilor frunze, cum face și Negri. Numai d-zeu știe cînd se va trata specialmente despre Principate. Dar cele ce vi le scriu aci despre ceea ce am lucrat cu el în București, vă rog să rămînă între noi, să nu mai știe nimini că m-am amestecat în treaba aceasta. Vă rog tăceți. Aici nu le pare bine că dau consiliul meu domnilor, dar și în București nu e bine a vorbi despre aceasta, deși acolo mai toți pricepeau de ce m-am dus, eu însă n-am vorbit anume despre aceasta. Mergînd Nae în București să nu se arate către Știrbei că știe ce am lucrat acolo.

În celelalte nu sînt mulțumit cu d. Știrbei și-i voi face o cazanie, care citînd-o să sară șase palme în sus; o să-i mai zic ce nu i-am mai zis, cu toate că în București i-am spus-o verde că și-a măritat fetele ca un neguțător, nu ca tată, le-a măritat ori le-a vîndut la crai ca B. și P. O să-i spun acum că nu ajunge să aibă numai cap: în adevăr l-am găsit în politică și în istoria țierilor cu mult mai luminat decît credeam; că nu ajunge, zic, să aibă numai cap, ci și inimă și suflet, că cu purtarea lui nu va avea niciodată oameni tari de caracter împrejurul său, sau cel puțin nu va avea oameni sinceri, că-i lipsește mult ca să înțeleagă spiritul românilor. Despre toate acestea o să-i scriu după datina mea de la rota și o să-i spun că istoria Principatelor, adică a timpului de față e în mîna noastră și nu-l voi cruța și că eu — fie sigur — nu mai am nici o dorință de a fi lingă el, dacă nu-și va deschide ochii inimii și ai sufletului. Voi ține copia de pe această scrisoare ca să nu piară.

Istoria lui Papiu s-a oprit. Cu toate acestea să-mi spuneți cum să vă trimit un exemplar din ceea ce a ieșit?

Eu am unul de prisos. Soția mea vă întoarce complimente la toți și toate. Hei! ce dor avem și noi de a ne vedea în țară de români, în țara românilor, dar eu nu cred pentru mine. Dv. mai curînd mai tîrziu veți merge, eu nu.

Mare schimbare ar căta să se facă, ca să mai cuget și eu de mers în țara românească.

Frate Pleșoieni! Astă scrisoare mi-a adus-o Boicea, vineri ce a trecut. El însă zice că a trimis-o de mult din Craiova și pe urmă a găsit-o la Rusia — va stînd acolo netrimisă. Aprob ideea de a merge la Ruscuiuk, nu cred nicidecum că se va împiedica. Și eu îi scriu mîine.

3

(1856). Scrisoarea lui A. G. Golesecu către Christian Tell în care-i relatează demersurile făcute pentru întoarcerea în țară a revoluționarilor emigrați, convocarea adunărilor Ad-hoc, poziția reprezentanților marilor puteri în problemele Principatelor Române.

Frate Tell, am recepțat la 6 septembrie. Dacă am întârziat până acum de a-ți da informațiile ce mi-ai cerut cauza este că nu se știe nimic sigur până acum despre întoarcerea noastră în țară. Lordul Stratford de Redcliffe m-a asigurat că el a cerut-o, chiar după instrucțiile guvernului său, dar că turcii s-au arătat foarte opuși la aceasta, nu mai puțin decât la Unirea Principatelor. Thouvenel m-a asigurat că va cere instrucții pozitive în cauza aceasta, pentru că el dorește foarte mult întoarcerea noastră în țară; care vrea să zică, el n-avea până acum astfel de instrucții cînd noi aveam, desigur că comisarului francez i s-au dat instrucții precise pentru aceasta. Bine vezi, dintre acestea, că nimic sigur nu se alege până acum. Comisararii au ajuns toți (afară de cel rus). Cel englez pe care nu l-am văzut până acum a venit desigur cu instrucții foarte precise pentru întoarcerea noastră în țară. De se vor trimite asemenea instrucții și de la Paris atunci putem avea cauza noastră de câștigat, până atunci însă nu Stratford nu cred să fie așa tocmai pentru întoarcerea noastră în țară pentru că nici simpatie multă pentru unire nu are, dar mă bizuieste pe instrucțiile comisarului englez care este om să facă o istorie mare dintr-un nimic și nu vrea să știe de influența lui Redcliffe.

Austria nu se învoiește nici într-un chip ca să ne întoarcem noi în țară, nici ca să fie libertate de tipar, nici ca să fie o Adunare Consultativă mare. Ea ar vrea un comitet consultativ foarte mic în care să fie boieri, negustori și țărani și acel comitet să dea părerea lui comisarilor. Altminteri zicînd: să fie cit de puțini și printre aceia să fie și din țărani care s-ar putea cumpăra cu vreo mie de galbeni, două. Mi-e teamă mult la numărul deputaților să i se treacă ideea pentru că se agață mult de textul tratatului carele într-adins a pus Divanul Ad-hoc și nu ansamblul național.

Argumentul acesta mi s-a pus înainte ca să știu curat că un mare număr de deputați n-o să se poată primi niciodată. Care va fi acum numărul ce vor primi ei?

Nu știu, dar mi-e teamă mai mult de 60 de deputați să nu se primească.

Din țară a venit știre de formarea ministerului, e secătură goală. Crețulescului (Nicolae) i se propusese un ministeriu (de finanțe) și n-a voit să fie cu toate nulitățile și cu toți trădătorii într-un loc. Se mai scrie în țară despre niște intrigi ale boierilor, care pentru unire în favoarea lui, care în contra unirii. Astfel de flecării mi-e greață și să le aud și să le comunic altora. Dar cel mai însemnat, se vorbește foarte mult de intrigile ofițerilor austriaci care sînt răspîndiți prin țară sub pretext de a ridica planul topografic al țării. Se vede că ei au instrucții ca să întărească pe țărani în contra proprietarilor și să fie favorabili Austriei la alegerile la care au să ia și ei parte.

Alte nuvele deocamdată nu sînt. Rămii dar sănătos și arată, mă rog, multe complimente din parte-mi soției d-tale.

Al d-talc frate

A. G. Golesecu

Serurie m-a acostat la poșta germană și mi-a vorbit multe, eu socoteam că o să-l mai întîlnesc pe la alți români pe care li văd mai des aici (Magheru, Bolintineanu, Polichroni) dar nu l-am întîlnit și d-lui o fi așteptat să merg să-i fac vizită care cu cea mai mare plăcere aș fi făcut-o cînd m-ar fi iertat ocupațiile mele, dar eu precum ți-am spus la Smirna, toată ziua sînt ocupat sau cu scrisul sau cu vizite, și încă până acum nici n-am început a vedea pe turci. Să-i scrii, mă rog, ca să știe care este pricina de n-am fost ca să-l văd.

Nu voi să închid această scrisoare fără a-ți pomeni ceva și de mult criticata listă ce am pus în broșura mea. Magheru mi-a arătat că eu drept cuvînt a-i fi putut să te superi pentru că am pus pe Brătianu și pe Rosetti înaintea d-tale, carele ești boier mare. Asemenea și de Pleșoianu că ar fi în drept să se supere pentru că n-am găsit privilegiu să vorbesc și de dînsul carele a fost în capul mișcării. La acestea am răspuns:

1. că imi pare rău că am făcut o greșală către d-ta pe neștiute.
2. cit pentru Pleșoianu, dovadă că nici gînd n-am avut ca să-i contestez meritele ce are, este că în viitoarea mea broșură, unde voi da o listă despre oamenii din '48 după meritul lor personal, iar nu după titlurile lor și după poziția lor în societate, acolo zic, am să-l pui pe

dinsul cu d-ta în capul listei, pentru că fără ajutorul material ce mi-ați promis amîndoi din capul locului nici se putea începe mișcarea. Acestea am socotit de trebuință să și le spui și d-tale ca să nu cumva să se lățească vorbe ușoare și în pricina aceasta.

Arh. St. București, fond Christian Tell, dosar 19, f. 1—4, orig.

4

1857 mai 3, Giurgiu. Scrisoarea lui N. Pleșoianu către Christian Tell în care-i relatează alegerea deputaților pentru adunările Ad-hoc, complotul lui Bibescu etc.

Giurgiu 3 mai dimineața, 1857

am răsp. la 19 cu no. 1

Scumpe amice

Aseară, la 11 soșirăm în Giurgiu și Serurie fu pe dată lângă mine anunțindu-mi că au venit porunci pentru intrarea mea. Astăzi plec la București. Aud aici că se așteaptă Goleștii și un Brătianu. Racoviță a venit să-i primească. Serurie are șansa de a fi ales deputat de oraș aici. Bătrînul Perez a dorit de a fi ales ca deputat proprietar. Să vedem de l-o alege majoritatea care e reacționară. Listele de alegători și aleși n-au ieșit încă. Teleorman și Buzău merg în capul județelor cu proprietari. Racoți înjură pe ruda lor. Iorgu Bibescu s-a pus în vapor și a plecat în sus, nu se știe unde. Se zice că un ofițer a descoperit un complot de revoltă ce pregătea el și Știrbei. Iancu Bibescu și Florescu au plecat astăzi cu vaporul în sus.

Respectele mele d-nei Tell, multe domnișoarelor și restului, multe cunoscuților.

Ministrul din Lăuntru al Moldovei, un Catargi se destituise pentru o mașinație mirșavă. Multe de la Paloma și Serurie cum și de la damele mele, multe tot de la ele d-nei Tell și la toți și toate. Așează de plecare și n-au timp. În Craiova, Bibescu a fost traduit se zice.

Adio scumpul meu

Pleșoianu

Am avut o conversație cu Difur (?) asupra unirii. N-am văzut un ipocrit mai mare și un mai bun coleg al lui Naghes (?)

Scumpă amică

Îată-ne în sfîrșit în patria noastră. Astă noapte, duminică am ajuns aici în București. Pînă acum fuserăm la Profirița care este lăuză și nu poate ieși din casă. Ea m-a însărcinat să vă trimit mii de complimente părindu-i bine că d. Tell și-a schimbat opinia urită ce avea de dinsa. Cu poșta trecută vă va scrie și dinsa, căci astă dată nu avu timp. Pleșoianu să se ducă să ia scrisoarea. Mama zice că n-are cuvinte să-și exprime dorința ce are de a vă vedea. Vă îmbrățișează pe toți cu mare căldură. Amica d-tale E. Pleșoianu.

Scumpii mei domni și doamnă. Priemiți vă rog îmbrățișările mele precum și toată familia dv. Sîntem în București bine și sănătoși. Vorbim meru de dv. Vă rog să vă aduceți aminte de amica dv. care vă iubește întocmai ca o soră.

T. Karminski

4 mai București

Nu și-am trimis scrisoarea asta din Giurgiu fiindcă tot cu același curier și-ar fi venit. Cercetăm aici asupra complotului Bibescu și aflăm mai puțin decît în Giurgiu, zic însă că e ceva. Au mai ieșit și alte comitete — ale proprietarilor. Sînt iscăliți Gligiță Filipescu, C. Filipescu fratele curcanului, B. Belu, Catargiu, Bărlănescu, Mibail Bătcoveanu și alții. Zic că sînt toți pentru unire și principe străin. Au o programă cu 8 articole. Al 8-lea e respectul la proprietate și la muncă. Ghica caimac(amul) menajează partidul național, menajează și pe turci. Nicolache și D. Brătianu au soșit ieri la Giurgiu. Caimac(amul) a răspuns că N. Gol(escu) să mai șează la Rusciuk și Brătianu să meargă la Constantin(opol) ca să vie de acolo cu pașaport. Te voi abona la „Concordia” și „Siocolu(?)” Aici sînt lupte mari. Fel de fel de calomnii spun prin sate și lăcuitorilor și moșnenilor și proprietarilor — că au să le împartă

moșiile. Văzui în „Concordia” că comisarul francez și englez s-au dus de la Iași la Constantinopol. A mai ieșit un jurnal „Israelitul Român” pentru mine și celelalte. Și povățuind pe evrei ca să lucreze cu sinceritate pentru patria lor România și altele.

Peste 3 zile plec la Craiova.

Cristofi e sănătos și a scris lui Stoianovici ca să-mi spuie să nu zăbovesc aici. Sint comitete în toate orașele pentru unire. Aflai că Ior(gu) Bibescu n-a fost bine primit în Craiova că aici a pierdut multe. Că broșurile lui Eliad — pentru a nu se aduna și a nu lua parte — circulă prin sate și că Ghica incurajează.

Arh. St. București, fond Christian Tell, dosar 72, f. 1—2, orig.

5

1858 ianuarie 7, București. Scrisoarea lui Ștefan Golescu adresată lui Cristian Tell prin care îl anunță că firmanul pentru închiderea Divanului a fost publicat și-i cere să-i răspundă dacă este de părere să facă un protest.

Iubite Tell,

Firmanul pentru închiderea Divanului s-a publicat oficialmente. Cei mai mulți sint de părere că trebuie să facem cea din urmă a noastră datoric ca Români și mandatarî ai Nației să facem un protest. De ești de această părere pleacă îndată, de nu, răspunde-mi.

Vestește, totdeodată, pe doamna Zamfir Broșteanu și pe Ion Raibu și luați și mandatele împreună.

al tău frate, Ștefan Golescu

14 ianuarie 1858

Am răspuns la 20

<Conceptul scrisorii de răspuns>

Amabile Ștefan,

Prin scrisoarea ta din 14 anul curent, care am receptat-o ieri la 19, mă chemi la București ca să protestăm contra firmanului care închide divanul.

Îmi pare rău că și acum diferim în opinii de tine; căci logica îmi zice că cel ce ne-a convocat poate să ne și desconvoace și prin urmare protestațiunea nu-și are locul. Iată cauza pentru care viu.

Arh. St. București, fond Christian Tell, dosar 47/1858, f. 1 orig.

6

1858 mai 6—18, București. Scrisoarea lui Ștefan Golescu adresată lui Christian Tell în care-i relatează vizita făcută de Dimitrie Brătianu și de fratele său Nicolae Golescu la miniștri englezi Clarendon, Radcliff și Palmerston în legătură cu dorința de unire a românilor; poziția adoptată de diferite puteri europene față de unire.

Iubite Tell,

Deși de la plecarea ta de aici, corespondența noastră n-a fost nicicum prea activă, n-am încetat deloc a hrăni în inima mea ideea plăcută că n-am pierdut nimic din afecția și amicia ta ca individ, cel puțin. Din parte-mi poți fi încredințat, iubite, că nici un minut n-am fost la îndoiială despre continuitatea simțămintelor mele de stimă și de afecție ce am simțit pentru tine de cînd am avut plăcerea a te cunoaște, și pe care le voi hrăni, sper și în viitor, pe cît voi trăi, cu aceeași conștiință și amicie.

Furtunile politice se aseamănă mult cu cele atmosferice; după dinsele ele lasă un cer limpede și frumos, sper dar că într-o zi o să ne mai dăm mîna și ca amici politici ca să conlucrăm pentru fericirea patriei, care este mama noastră, și pentru fericirea omenirii, care

este și va fi pentru orice om bine cugetător, logodnica sa; ce e drept, sintem cam bătrini amândoi dar nu sintem și mai maturi? Eu v-aș mulțumi și de o blîndă căutătură, numai drept răsplată de va voi să ne arunce cteodată. Cred dar căci speranța este dulce și această speranță pentru mine este și mai plăcută.

Sînt trei zile de cînd am primit scrisoarea de la Niculae din Londra, pînă în ziua aceea nu văzuse încă pe miniștrii actuali, vizitaseră numai pe Clarendon, pe Redcliff și pe Palmerston. Clarendon părea că visa cînd a auzit pe frate-meu și pe Brătianu că deși românii voiesc unirea și chiar cu prinț străin, însă vor a rămîne tot în aceeași relație cu Turcia ca Putere suzerană.

Redcliff le-a zis că Românii ca Români au lucrat foarte bine, și că și el de-ar fi fost Român n-ar fi cugetat altminterea, dar că diplomația este silită de mai multe ori (poate să zic totdeauna) să nu urmeze aspirațiile popoarelor, ca diplomat dar a fost silit să respingă unele din dorințele Românilor. Pe Palmerston frate-meu îl asemuiește cu o babă bătrînă care se contrazice în tot minutul.

Pînă a nu pleca la Londra Niculae, dimpreună cu Brătianu au avut o audiență la Valewska. Nu știm de-a fost fără perdea în cite le-a zis, dar iată rezultatul convorbirii: Franța și Sardinia sînt singure hotărîte să susțină chestia noastră precum s-a manifestat în Adunările Ad-hoc. Englitera nu va primi nici o reorganizare a Principatelor care va fi menită de a da pe față slăbiciunea Imperiului otoman. Rusia, deși sprîjină Unirea, însă nu o face cu acea persistență hotărîtoare ca să formeze o majoritate în Conferință. Prusia va urma pe Rusia în nehotărîrea sa. Turcia se opune mai mult decît totdeauna, iar Austria cere statu-quo.

Lucrurile sînd așa, Franța o să persiste cu tot dinadinsul ca să avem o singură cameră legislativă pentru amîndouă Principa(țe)le, un singur stat de stat și un singur șef al oștirii moldo-române, doi prinți aleși de nație.

Deci, prefer această prefacere la cele pînă acum în ființă după Regulamentul de la 34, dar mă crezi că nu știu cum o să lucreze această mașină fără ca să producă un neajuns, care neajuns să nu conducă la o stare de lucruri așa încît iar să fie silit capetele încoronate să se mai adune pentru a treia oară ca să nască ceva mai viabil.

Al tău sincer amic

Ștefan

Îți trimit prin Nicu procesele verbale în limba franceză și o broșură cuprinzînd memoriul și anexele. Deocamdată te rog ține-le tainice.

Arh. St. București, fond Christian Tell, dosar 48/1858, f. 1—2, orig.

7

1858 mai 21, Rusciuk. Scrisoarea lui Ștefan Golescu către Christian Tell referitoare la greutățile întîmpinate la intrarea în țară.

Scumpe și iubite Tell

Oare te așteptai, după cele scrise de la Paris și după depeșa mea telegrafică că o să mai facem o stație de citeva luni poate încă pe malul drept al Dunării pînă a nu intra în țară?

Am dat o adresă Comisarilor și cine a fîgăduit că se vor amesteca în pricina această pieziș iar nu fătîș căci Caimacamul le-a tăiat drumul direct adresîndu-se la Poartă ca să ceară dezlegare pentru intrarea noastră; cînd el ar fi.

Sînt sillți acum să alerge la tratatul din Paris și chiar la firmanul de conversație care nici unul nici altul nu face nici o excepție în defavoarea noastră și bazîndu-să pe reclamația noastră să ceară deslușire de la guvernele lor. Dacă pînă miine voi putea să prescriu o copie de pe adresa trimisă la Comisia Europeană, care adresă cred că îți va place, bine, de nu o vei primi-o cu a doua ocazie. Am avut plăcerea de a vedea de multe ori pe Serurie aici care precum se spera va fi candidatul orașului Giurgiu la Divanul Ad-hoc.

Pre cît se poate se asigură o majoritate în această adunare (care) va fi compusă din români adevărați și că votul lor va fi pentru Unirea Principatelor, pentru confirmarea Drepturilor noastre bazate pe vechile tractaturi, pentru un Prinț Moștenitor străin și pentru un Guvern Constituțional cu o singură Cameră, înfătîșînd toate clasele societății.

22 mai

În momentul acest primii că am o depeșă telegrafică prin care ni se cere să modificăm adresa noastră fiind prea tare pentru Turcia și Rusia — îi voi trimite pe amîndouă.

Mi se zice să gătesc o adresă monștră de bucureșteni către Caimacamul cerînd intrarea tuturor proscrisilor.

Vaporul pleacă și mă grăbesc a sfîrși ca să nu pierz ocazia aceasta.

Multe mîngieri din parte-mi familiei tale

al tău frate și amic

Ștefan

Arh. St. București, fond Christian Tell, dosar 45/1857, f. 1, orig.

8

1858 septembrie 13, București. Scrisoarea lui Ștefan Goleșcu adresată lui Christian Tell în care îi înfălișează condițiile ce trebuie să le îndeplinească aleșii din partea proprietarilor mari și mici precum și din partea orășenilor.

Fraților!

Sosind, în fine, D. D. Nicolae Goleșcu și Dimitrie Brătianu de la Paris ne asigurată și verbal că în general atît aleșilor din partea proprietarilor mari cit și celor din partea proprietarilor mici, cum și celor din partea orășenilor să cere a avea fiecare cite patru sute galbeni venit cu proprietatea de pămînt, iar alegătorilor din partea proprietarilor mari cite o mie galbeni venit; celor din partea proprietarilor mici cite o sută de galbeni tot venitul; și celor din oraș cite șase mii de galbeni capital, fie în proprietate de casă, prăvălii și celelalte în negoș sau în industrie. Însă aleșilor din partea orășenilor nu li se cere și capital de 6000 galbeni decît numai cînd vor voi să fie și alegători în orașe.

Tranzacțiile se pot face cel mult numai pînă la sfîrșitul lunii acesteia fiindcă se crede că pînă atunci sosește firmanul, după care apoi nu se va mai considera nici un fel de tranzacție.

Grăbiți dar a face lucrurile cuvenite spre a ne asigura.

al dumneavoastră

frate sincer Ștefan Goleșcu

P.S. Firmanul pentru instalarea noii Căimăcămii sosește negreșit peste 13 zile, binevoii tot-deodată a ne arăta cu prima viitoare expediție cîți sînt acoala în oraș și prin district, cei ce fiind de-ai noștri și avînd stare ar putea face donații spre a deveni din cei buni de acolo dar fără mijloace, atît alegători cit și aleși.

Arh. St. București, fond Christian Tell, dosar 50/1858, f.1. orig.

9

1858 septembrie 23, București. Scrisoarea lui Ștefan Goleșcu și Vasile Boerescu către Christian Tell cu privire la hotărîrea lor de a forma comisii provizorii de trei membri în scopul mării numărului adunărilor pregătitoare, pentru alegeri.

1858 septembrie 23
București

Domnul meu,

Fiîndcă peste citeva zile este a să da și firmanul pentru convocarea colegiilor electoral și fiîndcă timpul de la citirea firmanului pînă la alegerea deputațiilor pentru Adunare nu este îndestul de lung ca să se poată pregăti alegătorii a alege deputații patrioți și cu iscusință de a reprezenta Nația în această ocazie. mai mulți proprietari mici și mari de aici adunîndu-ne

după consultarea ce am avut între noi, am găsit de cuviință ca, conform exemplului, într-acesta de aici, să invităm și pe frații noștri din districte ca și dumnealor adunându-se să formeze cîte o comisie provizorie de trei membri care să se poată apoi pune îndată în relație cu comisia de aici.

Misia acestor comisii este spre a se mări cereul adunărilor preparatorii pentru alegerile viitoare avînd de țintă unică de a se alege deputați demni de încrederea publică și care să poată corespunde cu înalta misie ce li se va încredința.

Totodată, vi se alătură și <un> exemplar de listele alegătorilor ce au figurat în trecuta Adunare Ad-hoc ca să însemnați prin ele care pot fi acum alegători cu cîte 1000 venit cu cîte 100 galbeni și de la sută în sus venit și cu cîte 9000 galbeni, capital (în oraș) adăugînd dv., totodată, pe lingă cei tipăriți și pe alții (ce veți mai însemna acum ca în drept a fi alegători); iar în...¹

— Deosebită observație pe cîți din ei poate conta partidul național.

Pentru alegătorii cu 100 galbeni și de la 8 suta <de> galbeni în sus venit se înțelege că mijlocul ce-l credeam a fi mai nimerit este a chema îndată cîte unul de încredere din fiecare plasă sau plai prin ajutorul căruia să se însemneze cei ce vor fi mai în drept, a fi alegători și pe cîți din ei poate conta partidul național ca să se poată astfel cunoaște îndată și sigur unde ne aflăm.

Toate acestea sinteți rugați a face ca să se îndeplinească și să ni se comunice cît s-ar putea mai neîntîrziat, tot prin ocazia ce v-au recomandat-o.

ai dv. frați sinceri

Ștefan Golescu

C. Boerescu

P.S. Pină la sosirea firmanului vi se recomandă cu osebire...¹ ca aceste lucrări să le faceți cît se va putea mai în secret.

Ștefan Golescu

<Conceptul scrisorii de răspuns>

Am onoarea a vă inapoia listele de alegători mari și mici cum și de orășeni, care mi le-ați trimis pe lingă circulara dumneavoastră cu data 23 septembrie trecut, însemnîndu-se în dreptul fiecăruia venitul sau capitalul ce au. Aceste informații le-am luat de la administrațiune, prin mijloace indirecte, Litera N însemnează din partea național.

Împrejurările nu mai iartă a forma comisiunea, de care se vorbește în mai sus zisa circulară, prin urmare vă rog să însărcinați pe altcineva pentru aceasta. Cred că nu e necesar a vă mai spune că, pe cît sint...¹ vom lucra în împrejurările actuale pentru interesele țării după cugetul meu și ca un adevărat patriot.

6 octombrie

Prin aceasta adevăresc că moșiile Arnăteștii și Dumbrăvica din districtul Mehedinți, proprietăți ale domnului N. Opranu, care mi s-au dăruit de dumnealui prin forme făcute de tribunalul aceluia district la 26 septembrie trecut, sînt și rămîn tot ale dumnealui și că prin urmare darul și formele rămîn ca o hirtie albă și fără nici o valoare, rămîne tot D-lui posesor în viitor, cum a fost și în trecut.

7 octombrie 1858

Arh. St. București, fond Christian Tell, dosar 51/1858, f. 1—2, orig.

10

1858 noiembrie 4, București. Scrisoarea lui Ștefan Golescu către Christian Tell prin care-l înștiințează că îi trimite profesia de credință pentru a fi semnata de cei ce au dreptul de a alege și de a fi aleși.

1848 noiembrie 4
București

Iubite frate,

Ți se alătură profesia de credință publicată prin ziarul Românul nr. 87, deocamdată în cinci exemplare. Toți alegătorii adevărați naționali credem că ar trebui să facă adezia lor

¹ indescifrabil.

la această profesie care este și ca un manifest național, grăbiți a ne întoarce una sau două din aceste foi cu adezia cerută prin subînsemnarea aderațiilor în josul celorlalte sub semnări ce figurează în listele ce vi le trimite iar pe celelalte răspîndiți-le spre a fi cunoscute și prin districte.

Adezia se cere numai de la cei cu drept de alegători și de eligibilitate.

Al dumneavoastră
sincer frate
Ștefan Golescu

Arh. St. București, fond Christian Tell, dosar 52/1858, f. 1 orig.

11

1859 ianuarie 24/februarie 5, București. Telegrama lui Meusebach către baronul von Schleinitz, ministru al afacerilor externe al Prusiei referitoare la alegerea lui Alexandru I. Cuza ca domn al Moldovei.

Deutsch — Oesterreichischer — Telegraphen — Verein von der Konigl. Preuss Telegraphen — Station in Berlin

Telegramm

No. 1440

Aufgegeben in Bukarest, den 5-ten Febr. 1859. 10 Uhr 50 Min N. Mittag

Aufkommen in Berlin, den 6-ten Febr. 1859. 5 Uhr 15 Min. V. Mittag

Baron Schleinitz ministre des affaires

étrangères, Berlin

L'assemblée valaque ouverte le 3 Février, a tenu jusqu'à ce jour trois séances, les deux premières très tumultueuses. Hier dans la soirée, il y a eu quelques scènes de désordre et semblait présager de graves complications pour le lendemain. Un grand nombre de paysans, accourus des environs, grossissaient les attroupements formés par la populations des Faubourgs. Le gouvernement n'avait pas à sa disposition les moyens nécessaires pour garantir la sécurité publique. La situation était extrêmement tendue. Aujourd'hui au début de la séance, quelques députés ont provoqué une délibération secrète à laquelle toute l'assemblée a pris part. On est tombé d'accord sur l'exclusion des candidats des divers partis, puis on s'est engagé à l'unanimité à voter pour Alexandre Couza, Hospodar de Moldavie: immédiatement après l'assemblée a procédé à la formation de quatre comités qui en peu de temps ont vérifié les pouvoirs, opération sur laquelle les deux jours précédans on n'avait pu s'entendre. Six élections ont été annulées pour défaut de majorité. Une fois constituée, l'assemblée composée de soixante quatre membres, y compris le métropolitain et les trois évêques, a élu au scrutin secret, Alexandre Couza. Des acclamations enthousiastes ont accueilli la proclamation de ce vote unanime, et des applaudissements ont éclaté en l'honneur des puissances suzeraines et garantes. Les formes prescrites en matière d'élection par le règlement organique et par la convention du 19 août ont été observées. L'assemblée, cette fois, n'a subi aucune pression du dehors. Ce soir la ville est illuminée. A l'état de malaise qui existait deux jours a succédé une allégresse générale. Dépêche identique avec celles des agens d'Angleterre, de France et de Russie.

Meusebach

Arh St. București, colecția Microfilme, R.D.G., r. 121, c 331—333 Deutsches Zentralarchiv. Historische, Abteilung II, Merseburg, Ministerium der Auswärtigen Angelegenheiten, Nr. 7415.

<TRADUCERE>

Asociația telegrafică germană austriacă
Transmisie de la Stația regală prusiană de telegraf din Berlin

Telegrama nr. 1440

Expediere : București 5 februarie 1859 ora 10.50 minute după am.

Sosire : Berlin, 6 februarie 1859, ora 5.15 minute dimineața.

Baronului von Schleinitz,
ministru al afacerilor externe <al Prusiei>, Berlin

Adunarea română deschisă la 3 februarie, a ținut pînă acum trei ședințe, primele două <au fost> foarte înflăcărâte. Ieri seară, au avut loc unele aspecte de dezordine și se prevestesc complicații grave pentru ziua următoare. Un mare număr de țărani veniți din împrejurimi, a făcut să crească <numărul participanților>, format din populația cartierelor. Guvernul nu avea la dispoziție mijloacele necesare pentru a garanta securitatea publică. Situația era extrem de încordată. Astăzi, la începutul ședinței, cîțiva deputați au inițiat o dezbateră secretă, la care însă a luat parte toată adunarea. S-a căzut de acord asupra excluderii candidaților diferitelor partide, apoi, l-au votat în unanimitate, pe Alexandru Cuza ca domnitor al Moldovei; imediat după aceasta, adunarea a procedat la formarea a patru comitete, care, în scurt timp au verificat mandatele, operațiune asupra căreia cu două zile mai înainte nu se putuseră înțelege. Au fost anulate șase voturi nefiind obținută majoritatea de voturi. O dată constituită, Adunarea, compusă din 64 de membri, inclusiv mitropolitul și cei trei episcopi, a ales prin vot secret pe Alexandru Cuza, aclamații entuziaste proclamarea acestui vot unanimitate și au izbucnit aplauze în onoarea puterilor suzerane și garante. Au fost respectate formele prescrise în materie de alegeri prin Regulamentul Organic și prin Convenția din 19 august.

De data aceasta, adunarea n-a suferit nici o presiune din afară. În această seară orașul a fost iluminat. După starea de neliniște, care a persistat timp de două zile, a urmat o bucurie generală. O telegramă identică cu aceasta <a fost trimisă> de agenții Angliei, Franței și Rusiei:

Meusebach

12

1859 februarie 4/16, Viena. Raport confidențial al ministrului Belgiei la Viena, O'Sullivan de Grass, către ministrul Afacerilor Externe al Belgiei, Frière despre poziția Austriei, Franței și Rusiei în chestiunea dublei alegeri a lui Al. I. Cuza și ireversibilitatea actului Unirii.

Légation de Belgique
No. 44
Confidentielle

Vienne, le 16 Février 1859

Monsieur le Baron,

Je n'ai rien à annoncer à Votre Excellence qui ne soit la confirmation de ce que j'ai eu l'honneur de lui mander. A la demande de la Porte ottomane la conférence va être réunie pour régler la situation que l'élection de Couza a faite aux Principautés. Les journaux ont donné à entendre que l'Autriche avait tardé à donner son assentiment à cette réunion; cela n'est pas vrai, le cabinet de Vienne a reconnu dès le premier moment qu'un concert entre les Cours garanties était une nécessité et la preuve c'est la démarche qu'il a fait à Paris et à Londres pour savoir l'opinion que l'on s'y formait des événements, avant d'émettre lui-même aucun avis. En montrant le désir d'éviter un désaccord, on montre clairement l'intention de se concerter et ce concert ne pouvait s'établir que dans une conférence. J'ai dit au début des dernières difficultés que je croyais l'Autriche disposée à faire des concessions sur ce terrain, la question des Principautés étant aujourd'hui pour elle sur le second plan, mais si je suis bien informé, les cours de France et de Russie ne sont pas portées à reconnaître le choix d'Alexandre Jean Couza. Elles trouvent, en revanche, que la question de l'union a fait un pas que ne permet plus de la faire retrograder et il s'agit de nouveau de mettre en avant un Prince Etranger, quel que soit le Prince, il offrira certainement plus de garantie que l'aventurier qu'on vient d'élire, mais celui-ci est en possession et tout le monde reconnaît qu'une intervention est impossible.

Le nom du Prince Nicolas de Nassau est de nouveau prononcé. Les Russes évitent de dire le nom de leur vrai candidat, car ils n'osent pas se flatter de le voir admettre par l'Angleterre et par l'Autriche...¹

Arh. St. București, colecția Microfilme Belgia, r. 16, c. 429—430 (Ministère des Affaires Étrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance Politique, Légations, Autriche, vol. 26/1859, doc. 46).

<TRADUCERE>

Legăția Belgiei
Nr. 44
Confidențial.

Viena, 16 februarie 1859

Domnule baron,

Nu am nimic să anunț Excelenței Voastre care să nu constituie confirmarea a ceea ce am avut onoarea să-i trimit. La cererea Porții otomane, Conferința va fi reunită pentru a reglementa situația pe care a creat-o Principatelor alegerea lui Cuza. Ziarele au lăsat să se înțeleagă că Austria a înțeles să-și dea asentimentul pentru această reunire; aceasta nu este adevărat, guvernul de la Viena a recunoscut din primul moment că un acord între Curțile garante este o necesitate și dovedă o constituie demersul pe care l-a făcut la Paris și la Londra pentru a cunoaște părerea ce se formase acolo asupra evenimentelor, înainte de a emite el însuși vreo opinie. Manifestându-și dorința de a evita un dezacord, se arată clar intenția de a cădea de acord și această înțelegere nu se putea realiza decît în cadrul unei conferințe. Am spus la începutul ultimelor dificultăți, că eu consider Austria dispusă să facă concesii pe acest plan, problema Principatelor fiind astăzi pentru ea pe planul al doilea, dar, dacă sînt bine informat, Curțile Franței și Rusiei nu sînt dispuse să recunoască alegerea lui Alexandru Ioan Cuza. Ele găsesc, în schimb, că problema Unirii a făcut un pas care nu mai permite să fie dată înapoi și din nou este vorba de a pune în frunte un principe străin, indiferent care ar fi prințul, el va oferi cu siguranță, o garanție mai mare decît aventurierul care tocmai a fost ales, dar acesta este în funcție și toată lumea recunoaște că o intervenție este imposibilă.

Numele prințului Nicolae de Nassau este din nou rostit. Rușii evită să spună numele adevăratului lor candidat, căci ei nu îndrăznesc să-și facă iluzii de a-l vedea acceptat de Anglia și Austria...¹

O'Sullivan de Grass

13

1859 februarie 11/23, București. Raport al consulului general englez la București, R. G. Colquhoun, adresat secretarului de stat pentru Afaceri Externe, J. H. Malmesbury privind primirea de către Al. I. Cuza a reprezentanților proprietarilor și țăranilor veniți din toate județele să-l felicite; sfaturile date de domnitor.

1859 februarie 11/23 București
Bucharest, 23 February 1859

Nr. 31
Copy to Constantinople

My Lord,

Two representatives from each district of the different classes, proprietors and peasants, have been brought to Bucarest to congratulate the Prince Couza. He received them yesterday and was calm and dignified. To the first, he desired them to respect their peasants as the source of their principal prosperity. On the latter, he inculcated the necessity of their faithfully performing the engagements with their proprietors as laid down by existing laws, that one

¹ Despre chestiunea Belgradului și cea a Italiei.

of the first duties of the Government would be the placing on a proper footing the relations between the two classes, of which they would be duly advised. Urging them immediately to return to their homes, from which they ought not to have been brought at this season of labour.

I have the honor...

Robert G. Colquhoun

Arh. St. București, colecția Microfilme Anglia, r. 66 (Public Record Office, London, Foreign Office/78 Turkey, vol. 1441, f. 179—180).

<TRADUCERE>

București 23 februarie 1859

nr. 31

Copie la Constantinopol

My Lord,

Au fost aduși la București, pentru a felicita pe principele Cuza, cîte doi reprezentanți din fiecare județ, din clase diferite, proprietari și țărani. El i-a primit ieri și a fost calm și demn. Primilor le-a dorit să-și respecte țărani ca fiind sursa prosperității lor de bază. Celor din urmă le-a insuflat necesitatea îndeplinirii angajamentelor lor față de proprietari, așa cum sînt stabilite prin legile existente : că una din primele obligații ale guvernului va fi de a așeza pe o bază corectă relațiile dintre cele două clase, de care vor fi informați la timp. I-a îndemnat să se reîntoarcă imediat la casele lor, de unde nu ar fi trebuit să fie aduși în acest sezon de muncă.

Am onoarea...

Robert G. Colquhoun

14

1859 februarie 13/25, Berlin. Raportul ministrului plenipotențiar austriac la Berlin, A. Koller, către ministrul Afacerilor Externe al Austriei, K. Buol, despre similitudinea pozițiilor Franței, Rusiei și Prusiei în chestiunea dublei alegeri a lui Al. I. Cuza.

Berlin 25 Février 1859

No. 27 A.C.

Monsieur le Comte !

Lord Bloomfield¹ m'a envoyé ce matin l'expédition du Comte Szechenyi² que le courrier anglais vient d'apporter de St. Pétersbourg.

La première occasion sûre pour la transmettre à Votre Excellence ne devant se présenter que Vendredi le 4 Mars, je la fais partir ce soir pour Bodenbach par un exprès, afin d'obvier à un long retard.

Si le Chargé d'Affaires de l'Empereur à St. Pétersbourg a cru reconnaître dans le langage du Prince Gortchakoff³ au sujet de l'élection d'Alexandre Couza des argumens français j'ai eu lieu de mon côté de faire la même observation quant à la manière dont le Baron de Schleinitz⁴ s'est exprimé vis-à-vis de moi.

Sauf la différence que le Ministre des affaires étrangères admet avec une plus grande franchise l'incompatibilité de l'élection Couza avec la Convention du 19 Août — il a fait valoir à peu-près les mêmes raisonnements que le Comte Szechenyi a été dans le cas de recueillir de la bouche du Prince Gortchakoff, à savoir : l'unanimité surprenant des voeux de la nation, l'absence du caractère révolutionnaire qu'aurait cette élection, la difficulté de l'annuler, ainsi que plusieurs sophismes qui s'y rattachent.

Bien que mes très humbles rapports antérieurs, nommément celui coté No 22 B. du 12 Février en aient déjà fait mention, j'ai cru devoir signaler de nouveau cette tendance à cause de l'analogie précitée.

Veillez agréer...

Koller

Arh. St. București, colecția Microfilme Austria, r. 272, c. 206—208 (Haus- Hof- und Staatsarchiv Wien, Politisches Archiv III, Preussen, K. 64).

<TRADUCERE>

Nr. 27 A.C.

Berlin 25 februarie 1859

Domnule conte !

Lordul Bloomfield¹ mi-a trimis azi dimineață corespondența contelui Szechényi², pe care curierul englez tocmai a adus-o de la Petersburg.

Prima ocazie sigură de a o transmite Excelenței Voastre nefiind decât vineri 4 martie, o voi trimite astăzi seară la Bodenbach printr-un <curier> expres, spre a preîntîmpina o nouă întîrziere.

Dacă însărcinatul cu afaceri al împăratului <Austriei> la Petersburg recunoaște în limbajul prințului Gorceacov³ legat de alegerea lui Alexandru Cuza argumente franceze, și eu am observat același lucru în privința manierei în care s-a exprimat baronul Schleinitz⁴ față de mine.

În afară de faptul că ministrul afacerilor externe <prusian> admite cu mai multă franchețe incompatibilitatea alegerii lui Cuza cu Convenția din 19 august, el a menționat aproape aceleași motive ca cele pe care contele Szechényi le-a auzit din gura prințului Gorceacov, și anume: unanimitatea surprinzătoare a deșideratelor națiunii, absența caracterului revoluționar pe care l-ar avea această alegere, dificultatea de a o anula, la care se adaugă și alte sofisme.

Deși umilele mele rapoarte anterioare, îndeosebi cel cu nr. 22 B din 12 februarie, au menționat deja această realitate, am considerat că trebuie să semnalez din nou această tendință din cauza analogiei mai sus-menționate.

Binevoiți...

Koller

15

1859 februarie 7, Buzău. Scrisoarea lui Marin Serghiescu către Ecaterina Kogălniceanu referitoare la vizita lui Alexandru Ioan Cuza la Focșani și Buzău de unde va pleca la Ploiești.

Buzău 7 febr<uarie> 1859

Cucoană Catinca, sărut mina. Din Iași și plină în Focșani a fost cum a fost dar din Focșani plină în Buzău, a putut vedea mărița sa și toți ce-l înconjurau ce va să zică un popor suveran. Cînd am ajuns la Focșani, sufletul națiunii române era acolo.

După ce ne-am bucurat de mărița primire ce s-a făcut m<ăriti> Sale, de ospățuri, luminății, 20 000 de oameni pe picior, muzici, stindarde tricolore transparente, mulți au cu simbolul unirii și al înfrățirii române. Apoi am<mers> cu toții la Buzău prin mijlocul popoului suveran. Astăzi, la 2 după miezul nopții d. Kogălniceanu și Brătianu au plecat la București. Dumnealui este sănătos și vesel. Noi plecăm astăzi la 12 ore la Ploiești și de acolo la București. Vei vedea în "Steaua Dunării" „en detail” de toate petrecute în România.

Dorindu-vă toate fericirile, și salutînd pe toți ai familiei d-voastră, am onoarea a mă sub însemna al d-tale devotat amic

Marin Serghiescu

Arh. St. București, fond Christian Tell, dosar 100, f. 1, orig.

16

1859 iunie 9/21, Constantinopol. Raport al ministrului belgian la Constantinopol, Henry Solvyns, adresat Ministerului de Externe al Belgiei privind tergiversarea de către Poartă a recunoașterii alegerii lui Al. I. Cuza.

Légation de Belgique

Constantinople, le 12 Juin 1859

No. 26

Monsieur le Baron,

La Porte vient de soumettre à l'approbation des représentants des cinq grandes cours un nouveau projet de mémorandum énumérant les conditions sous lesquelles Elle serait dis-

¹ Ministrul plenipotențiar al Angliei la Berlin.² Însărcinatul cu afaceri al Austriei la Petersburg.³ Ministrul Afacerilor Externe al Rusiei.⁴ Ministrul Afacerilor Externe al Prusiei.

posée à reconnaître l'élection du Prince Couza. Cette fois, les termes du mémorandum se rapprochent sensiblement des bases posées dans la conférence du 13 Avril dernier; ils semblent même ne devoir plus donner lieu qu'à une seule objection: la Porte voudrait se réserver le droit de prendre des mesures coercitives contre les Principautés, sans être astreinte à se concerter au préalable avec les Puissances. C'est là une concession que la France et la Russie ne veulent à aucun prix faire à la Porte, et sur laquelle d'ailleurs celle-ci ne paraît pas vouloir beaucoup insister. Dans des récents entretiens avec les représentants de la France et de la Russie, le Grand Visir a exprimé la confiance que les difficultés qui retardaient la solution de cette question, seraient bientôt aplanies, ce qui, dans sa bouche, équivalait à donner l'assurance que la Porte s'empreserait d'accorder ce qu'on exigeait d'Elle.

J'ai déjà eu occasion de signaler le mécontentement qu'avait causé aux anciens Boyards l'élection de Couza. La Porte se persuadait qu'en différant d'accorder l'investiture, Elle accroîtrait les forces des adversaires du nouvel Elu, et que le mouvement national dont le Prince Couza est, en quelque sorte, l'expression, ne tarderait pas à disparaître. En cela, Elle s'est entièrement trompée; mais Elle a fini par comprendre que la popularité que la Prince Couza s'est acquise dans les classes inférieures, a pour cause principale le mauvais vouloir dont il est l'objet à Constantinople. La Légation Russe s'est attachée à éclairer le Gouvernement Turc sur ce point. Elle y avait un intérêt évident. Elle doit vouloir ne pas prolonger un état de choses qui l'oblige à protéger un homme mal vu par les Boyards et peu fait pour occuper longtemps une position que lui faite un concurs fortuit de circonstances. Il est donc permis de prévoir dès aujourd'hui que lorsque le Prince Couza aura cessé d'être en butte à l'hostilité du Gouvernement Turc, il ne tardera pas à succomber sous l'hostilité des classes supérieures, et sous l'indifférence du reste de la nation.

Veuillez ...

Henry Solvyns

Arh. St.] București, colecția Microfilme Belgia, r.1, c.300—303 (Ministère des Affaires Etrangères et du Commerce Extérieur, Bruxelles, Correspondance Politique, Légations, Turquie, vol. 8 doc. no. 46).

<TRADUCERE>

Constantinopol, 21 iunie 1859

Legatia Belgiei
Nr.26

Domnule baron,

Poarta a prezentat spre aprobarea reprezentanților celor cinci mari curți un nou proiect de memorandum enumerând condițiile în care ea ar fi dispusă să recunoască alegerea prințului Cuza. De data aceasta, termenii memorandumului se apropie sensibil de bazele puse la conferința din 13 aprilie trecut; el pare chiar că nu mai trebuie să ridice decât o singură obiecție: Poarta ar dori să-și rezerve dreptul de a adopta măsuri coercitive împotriva Principatelor fără să fie constrinsă să se consulte în prealabil cu Puterile. În aceasta constă conștientizarea pe care Franța și Rusia nu vor cu nici un preț să o facă Porții și asupra căreia, de altfel, aceasta probabil nu vrea să insiste mai mult. În întrevederi recente cu reprezentanții Franței și Rusiei, marele vizir și-a exprimat încrederea că dificultățile legate de soluționarea acestei probleme, vor fi în curând înlăturate, ceea ce din punctul său de vedere era egal cu a da asigurări că Poarta se grăbește să dea ceea ce se cere de la ea.

Am avut deja ocazia să semnalez nemulțumirea pe care a provocat-o bătrînilor boieri alegerea lui Cuza. Poarta s-a convins că tergiversînd acordarea investiturii, ea ar spori forțele adversarilor noului ales și că mișcarea națională a cărei expresie este într-un fel prințul Cuza, nu va întârzia să dispară. Asupra acestui lucru ea s-a înșelat total; dar ea a sîrșit prin a înțelege că popularitatea pe care și-a dobîndit-o Cuza în clasele inferioare, are drept cauză principală reaua voință ce i se arată la Constantinopol. Legatia rusă s-a străduit să deschidă ochii guvernului turc asupra acestui punct. Ea avea în aceasta un interes vădit. Ea probabil nu vrea să prelungească o stare de lucruri care o obligă să protejeze un om rău văzut de boieri și puțin făcut să ocupe mult timp o poziție care i-a fost adusă de un concurs întîmplător de împrejurări. Ne este deci permis să prevedem încă de pe acum că atunci cînd prințul Cuza va înceta să fie expus ostilității guvernului turc, el nu va întârzia să sucumbă sub povara ostilităților claselor de sus și sub indiferența restului națiunii.

Vă rog ...

Henry Solvyns

17

1861 mai 6/18, Paris. Raportul ambasadorului austriac la Paris, R. Metternich, către ministrul afacerilor externe al Austriei, J. Rechberg, despre inoportunitatea întrunirii ambasadorilor Puterilor garante la Constantinopol într-o conferință în chestiunea Principatelor.

Télégramme

Prince de Metternich

No. 44
Chiffré

Paris, le 18 Mai 1861

Herr Thouvenel glaubt es dürfte uns angenehm sein, si les Ambassadeurs à Constantinople prendraient simplement acte de l'initiative welche die Pforte¹ in Betreff der Donaufürstenthümer genommen habe, sans réunir une conférence à laquelle la Russie proposerait la fusion définitive des Principautés danubiennes et l'élection d'un Prince étranger.

Arh. St. București, colecția Microfilme Austria, r. 324, c. 203 (Haus-Hof-und Staatsarchiv Wien, Politische Abteilung IX, Frankreich, K. 69).

<TRADUCERE>

Telegramă

Prințului Metternich

Nr. 44
Cifrat

Paris 18 mai 1861

Domnul Thouvenel crede că ar fi plăcut pentru noi dacă ambasadorii de la Constantinopol pur și simplu ar lua act de inițiativa Porții¹ în privința Principatelor dunărene, fără a se reuni într-o Conferință la care Rusia ar propune unirea definitivă a Principatelor dunărene și alegerea unui prinț străin.

18

1861 septembrie 13/25, Paris. Raportul însărcinatului cu afaceri austriac la Paris, Mulincaux, către ministrul Afacerilor Externe al Austriei, J. Rechberg, despre poziția Franței, Rusiei și Angliei în privința unirii depline a Principatelor.

No. 59 B

Paris, le 25 Septembre 1861

Monsieur le Comte,

Les divergences qui, dès les débuts, s'étaient produites dans la manière d'envisager la question des Principautés danubiennes et avaient imprimé à la marche qu'il conviendrait d'adopter pour l'amener à une conclusion satisfaisante, un caractère d'indécision et de confusion dont il semblait difficile de la dépuiller tendent à s'effacer peu à peu à moins que de nouveaux incidents ne viennent à se développer, il y a lieu d'espérer que les puissances au nord enfin établi une base pour l'examen des propositions turques¹ du mois de Mai d(ernie)r.

Je ne saurais toutefois dissimuler à Votre Excellence que de l'entretien que j'ai eu hier avec Monsieur Thouvenel est résultée pour moi la crainte que c'est de la France que nous avons à redouter le plus de difficultés dans le cours des négociations. Le langage ferme, pour ne point dire catégorique, du Ministre qui me parait suivre un but bien défini, celui de l'union complète des Principautés ne laisse malheureusement que peu de doute sur les dispositions du Gouvernement français.

¹ De fapt, acordul Porții față de inițiativa lui Al. I. Cuza de a uni cele două guverne și cele două Adunări la București.

Monsieur Thouvenel ayant dans notre conversation abordé vis-à-vis de moi la question en instance, je me suis inspiré des hautes instructions que Votre Excellence a bien voulu me faire parvenir, pour préciser le point de vue du Gouvernement Imp[érial] et Royal se trouvait si bien défini dans les deux annexes de la haute dépêche du 17 cour[ant] que j'ai cru pouvoir lui en donner connaissance.

Monsieur le Ministre des Affaires étrangères après m'avoir annoncé que les pourparlers entre les Représentants à Constantinople avaient été ouverts jeudi d[ernie]r, me déclara qu'il avait trouvé trop fondé le raisonnement du Gouvernement russe, d'après lequel il était impossible de refuser au Gouvernement ottoman de discuter avec lui les propositions qu'il avait trouvé opportun de soumettre aux puissances garantes pour ne point y faire droit. Que c'était là le motif pour lequel il ne s'était pas opposé à des pourparlers devant précéder l'adhésion consignée dans le premier point du projet anglo-français. Il était en effet difficile et législatif de prendre la Porte pour ainsi dire par surprise en lui niant la faculté de s'entendre sur la nature et l'étendue de cette adhésion.

Passant ensuite à l'incident soulevé par Aali-Pacha et que j'avais fait ressortir comme devant avoir la priorité, M. Thouvenel me dit qu'il était complètement d'accord avec Votre Excellence sur la convenance et l'intérêt qu'il y avait à laisser formuler au Grand Vizir ses idées sur les garanties mais, ajouta-t-il, "la France et l'Angleterre sont décidées à n'en point accorder d'autres que celles qui sont précisées dans la Convention du 19 Août 1858 et dans le protocole du 7 Septembre 1859. Elles considèrent ces garanties comme suffisantes et répondant aux nécessités qui pourraient se produire".

„Quant à la nature de l'adhésion" continua mon interlocuteur „le Cabinet de St. Petersburg fait une objection à laquelle je ne saurais contester une grande valeur, son argumentation est très forte et je n'hésite pas à me ranger de son avis. En prononçant l'union administrative et législative des Principautés, les Puissances ne sauraient préjuger l'avenir en la limitant à la vie du Prince Couza. Quoi de plus absurde, en effet, que de décider une question de cette importance quinze, vingt ans d'avance, car le Prince Couza est jeune, il peut vivre encore longtemps. Nous allons faire une expérience, si elle réussit, n'y aurait-il pas imprudence de la part de l'Europe à défaire une oeuvre qui aurait eu des résultats heureux. De l'union serait résultée une situation intérieure prospère et calme, un Gouvernement fort et respecté, un commerce florissant avec la Puissance suzeraine seraient devenus irréprochables, le tribut se payerait régulièrement, les obligations prises envers les Puissances garantes seraient observées ponctuellement et parceque l'Europe aurait en assez peu de clairvoyance pour ne point prévoir ces résultats et l'imprudence de se dessaisir de sa liberté d'action, il faudrait renoncer à un état de choses satisfaisant qui a fait ses preuves pour en revenir à une situation qui était devenue intolérable".

„Voici donc ce qu'il serait sage de décider : L'union est limitée à la vie du Prince Couza, mais à sa mort les Puissances garantes se réuniront pour s'enquérir des résultats obtenus et pour prononcer définitivement l'union ou pour y renoncer si l'expérience avait démontré des inconvénients sérieux à la conserver. Dans ce dernier cas, les puissances s'engageraient à tenir la main à l'exécution de leurs résolutions et à s'opposer à la nomination d'un seul et même hospodar pour les deux provinces".

N'étant point autorisé à discuter la question à ce nouveau point de vue et désireux de ne point la déplacer du terrain qui lui a été assigné par le Cabinet Impérial et Royal je crus ne point devoir faire d'observation à M. Thouvenel au sujet de son argumentation que je me permets de soumettre telle quelle à l'appréciation de Votre Excellence, si ce n'est que je lui demandai toutefois si les principes qu'il venait de développer s'appliqueraient aussi à l'éventualité toujours possible d'une abdication.

Le Ministre me répondit affirmativement sans cependant s'arrêter sur cette éventualité.

D'après ce qui précède, il serait permis d'inférer que l'identité de vues regne entre les Gouvernements français, anglais et russe sur le mode de régler, même dans ses détails la question à laquelle on a eu tant de peine à trouver une base commune ; quelques données que j'ai pu recueillir me font néanmoins un devoir de révoquer en doute cette conformité complète dans les idées des trois puissances, et je suis porté à croire que M. le Ministre des Affaires étrangères l'exagère pour donner plus de poids à celles qu'il voudrait faire prévaloir.

Il m'a semblé remarquer dans le langage tant de M. l'Ambassadeur de Russie que de M. d'Oubril une tendance assez marquée à suivre plutôt l'ordre d'idées adopté par Votre Excellence et si le Gouvernement russe, m'assure-t-on, penche pour l'union ou ne s'y oppose pas, c'est dans la crainte qu'il est de s'aliéner l'opinion publique dans les Principautés, à laquelle il a toujours attaché une grande importance.

Avant de terminer, M. le Ministre des Affaires étrangères me parla de l'accord qui s'était fait en sujet de la réforme électorale. La Russie avait renoncé à la priorité du 4-ième

point et en avait admis la condition qui voulait que les puissances se bornassent à la révision de la loi électorale présentée par le Prince Couza aux assemblées réunies et votée par celles-ci.

M. Thouvenel me dit à cette occasion qu'il serait inadmissible que le hospodar se remit sur les puissances du soin d'élaborer ses lois. Après la réforme électorale, rien ne l'empêcherait de s'adresser également à elles pour un projet de réforme des rapports des paysans avec les boyards et ainsi dans mille circonstances. L'Europe ne pouvait s'y prêter et devait se borner au droit de révision.

J'ai l'honneur enfin de signaler à Votre Excellence qu'ayant touché incidemment au peu de sympathie que paraissent avoir les Moldoves pour l'union, M. Thouvenel a repoussé cette insinuation en ajoutant que c'était comme pour l'Italie, que ceux qui ne désiraient pas l'union la posaient comme contraire aux vœux du pays. En face de ce parti pris j'ai jugé inutile de communiquer à M. le Ministre des Affaires étrangères le mémoire si intéressant que Votre Excellence m'avait fait l'honneur de me transmettre par la haute dépêche du 19 courant en voulant bien me laisser juge de l'usage que j'avais à en faire.

Agréez,

Mulineux

Arh. St. București, colecția Microfilme Austria, r. 324, c. 283—290 (Haus — , Hof — und Staatsarchiv Wien, Politische Abteilung IX, Frankreich, K. 69).

⟨TRADUCERE⟩

Paris, 25 septembrie 1861

Nr. 59 B

Domnule conte,

Divergențele care, de la început, au apărut în legătură cu maniera de a aborda chestiunea Principatelor dunărene și care au imprimat poziției ce trebuia adoptată — spre a ajunge la un acord satisfăcător — un caracter de indecizie și confuzie, păreau până acum dificil de a fi depășite; aceste divergențe tinzând însă acum să dispară încetul cu încetul și dacă nu vor apare noi incidente, se poate spera că Puterile vor fi stabilite, în sfârșit, o bază pentru examinarea propunerilor turcești din luna mai.

Nu aș putea totuși să ascund Excelenței Voastre, că, în urma discuției pe care am avut-o ieri cu domnul Thouvenel, mă tem că cele mai multe dificultăți în cursul negocierilor le vom avea tocmai din partea Franței. Limbajul ferm, ca să nu spun categoric, al ministrului care mi-a părut că urmărește un scop bine definit — cel al Unirii complete a Principatelor — nu lasă din păcate decât puține incertitudini în privința hotărârii guvernului francez.

Intrucât domnul Thouvenel a abordat în conversația noastră această chestiune, m-am inspirat din înaltele instrucțiuni pe care Excelența voastră a binevoit să mi le trimită, a preciza punctul de vedere al Guvernului imperial și regal. Acesta era alt de bine precizat în cele două anexe la înalta depeșă din 17 curent, încât am considerat că pot să i le aduc la cunoștință.

Domnul ministru al afacerilor externe, după ce m-a anunțat că negocierile între reprezentanții la Constantinopol au început joi, mi-a declarat că el a găsit ca fiind foarte fondat raționamentul guvernului rus în sensul că este imposibil să refuzi guvernului otoman să se discute cu el propunerile pe care el le-a găsit oportune spre a fi supuse Puterilor garante, în caz contrar nedreptățindu-l; că acesta este motivul pentru care nu s-a opus negocierilor care trebuie să precedă adeziunea la primul punct al proiectului anglo-francez; este deci dificil și neloyal — conform guvernului rus, iar cabinetul de la Tuileries trebuie să fie și el de acord — ca Poarta să fie luată, ca să spunem așa, prin surprindere, negându-i posibilitatea de a-și exprima acordul în privința naturii și întinderii acestei adeziuni.

Trecînd apoi la incidentul provocat de Alipașa și pe care eu l-am înfățișat ca trebuind să aibă prioritate, domnul Thouvenel mi-a spus că el este complet de acord cu Excelența Voastră în privința oportunității și a interesului de a-l lăsa pe marele vizir să-și formuleze ideile în legătură cu garanțiile, dar, a adăugat el, „Franța și Anglia sînt decise să nu mai acorde alte garanții în afara celor precizate în Convenția din 19 august 1858 și în protocolul din 7 septembrie 1859. Ele consideră aceste garanții ca suficiente și răspunzînd necesităților ce ar putea să apară”.

„În ceea ce privește natura adevizării”, a continuat interlocutorul meu, „cabinetul din Petersburg face o obiecție căreia nu-i pot contesta marea importanță, argumentația sa fiind foarte solidă iar eu nu ezit să mă alătur ei: Fiind de acord cu unirea administrativă și legislativă a Principatelor, Puterile garante nu prejudiciază viitorul limitind-o la perioada vieții lui Cuza; de fapt, ce ar putea fi mai absurd decât să decidem o chestiune de asemenea importanță cu un avans de cincisprezece-douăzeci de ani, avind în vedere că principele Cuza este tânăr, că el poate trăi încă mult timp. Vom face o experiență, iar dacă ea va reuși, nu ar fi oare imprudent din partea Europei să anihileze o operă care ar avea rezultate fericite? În urma Unirii ar putea rezulta o situație internă prosperă și calmă, un guvern puternic și respectat; un comerț înfloritor cu Puterea suzerană ar putea deveni ireproșabil, tributul ar fi plătit cu regularitate, obligațiile luate față de Puterile garante ar fi respectate riguros; dar dacă Europa ar dovedi atât de puțină clarviziune încât să nu prevadă deloc aceste rezultate și dacă ar face imprudența de a renunța la libertatea ei de acțiune, ar urma să se renunțe la o stare a lucrurilor satisfăcătoare, care s-a dovedit a fi astfel, spre a se reveni la o situație devenită intolerabilă”.

„Iată deci ceea ce ar fi înțelept să hotărîm: Unirea să fie limitată la perioada vieții principelui Cuza, iar după moartea acestuia Puterile garante se vor reuni pentru a analiza rezultatele obținute și pentru a se pronunța definitiv în favoarea Unirii sau pentru a renunța la ea, dacă experiența va demonstra inconvenientele serioase în a o menține. În acest ultim caz, Puterile se vor angaja să determine executarea hotărîrilor lor și să se opună numirii unuia și aceluiași domnitor pentru ambele provincii”.

Nefiind în nici un fel autorizat să discut chestiunea din noul punct de vedere și dorind să nu o deplasez deloc de pe terenul stabilit de către Cabinetul imperial și regal, am considerat că nu e cazul să fac vreo observație la adresa argumentelor domnului Thouvenel, pe care eu le supun ca atare aprecierii Excelenței Voastre, cu precizarea că l-am întrebat numai dacă principiile pe care mi le-a expus s-ar aplica și în eventualitatea oricând posibilă a unei abdicări.

Ministerul mi-a răspuns afirmativ, dar fără a se opri asupra acestei eventualități.

Avind în vedere cele de mai sus, s-ar putea conchide că între guvernele franceze, englez și rus domnește identitatea de păreri în privința modului de a reglementa, chiar în detaliu, chestiunea pentru care s-au depus atâtea eforturi spre a i se găsi o bază comună; citeva date pe care le-am putut obține mă obligă însă să pun la îndoială o astfel de concordanță completă în privința ideilor celor trei Puteri și sint înclinat să cred că domnul ministru al afacerilor externe o exagerează, cu scopul de a da mai multă greutate celor pe care el vrea să le facă să prevaleze.

Cred că am remarcat, atât în limbajul domnului ambasador al Rusiei cât și în cel al domnului d'Oubril, o tendință destul de pronunțată de a urma mai degrabă ordinea de idei adoptată de Excelența Voastră și dacă guvernul rus înclină spre unire sau nu i se opune, aceasta se explică prin te ma de a nu-și îndepărta opinia publică din Principate, căreia i-a acordat întotdeauna o mare importanță. Înainte de a termina, domnul ministru al afacerilor externe mi-a vorbit despre acordul stabilit în privința reformei electorale. Rusia a renunțat la prioritatea punctului 4 și a admis condiția ca Puterile să se limiteze la revizuirea legii electorale prezentată de principele Cuza Adunărilor reunite și votată de acestea.

Domnul Thouvenel mi-a spus cu acest prilej că ar fi inadmisibil ca domnitorul să remită Puterilor grija elaborării legilor. După reforma electorală, nimic nu l-ar împiedica să li se adreseze și lor în legătură cu un proiect de reformare a raporturilor țăranilor cu boierii și tot așa în multe alte cazuri. Europa nu s-ar putea preta la așa ceva și ar trebui să se limiteze la dreptul de revizuire.

În sfârșit, am onoarea de a semnala Excelenței voastre că referindu-mă incidental la prea puțină simpatie pe care par a o avea pentru Unire moldovenii, domnul Thouvenel a respins această insinuaare adăugind că este o situație similară cu cea din Italia, că cei care nu doresc Unirea o prezintă ca fiind contrară voinței țării. Față de o asemenea părere preconcepută, am considerat inutil să mai comunic domnului ministru al afacerilor externe memoriul atât de interesant pe care Excelența Voastră mi-a făcut onoarea de a mi-l transmite prin înalta depeșă din 19 curent, cind mi-ați lăsat posibilitatea de a mă folosi de el după cum voi găsi de cuviință.

Primiți ...

Mulineux